

HOLLAND BAROQUE

Minne

Minne en beminnen

Nieuwe interpretaties van eeuwenoude klanken

Programma

Het programma is geïnspireerd op de volgende stukken, waarvan de volgorde kan verschillen.

Melchior Franck (ca. 1579-1639)

Er küsse mich (arrangement Judith Steenbrink)

Bastarda Trio

Gaude (naar *Gaudeamus omnes in die festo Agathae*)

Judith Steenbrink (1977)

Introduction (geïnspireerd op Hadewijch, 13de eeuw)

Orewoet (geïnspireerd op Hadewijch)

Bastarda Trio

Nigra sum (naar Giovanni Pierluigi da Palestrina, 1525-1594)

José María Cano (1959)

Moonboy (naar *Hijo de la Luna*, versie van Judith Steenbrink)

Heinrich Isaac (ca. 1450-1517)

Te laudant (arrangement Judith Steenbrink)

Gregorian Chant

Media vita (arrangement Judith Steenbrink)

Judith Steenbrink

Spiritus sanctus (naar Hildegard von Bingen, 1098-1179)

Judith Steenbrink

Minne (geïnspireerd op Hadewijch)

Musici

Bastarda Trio

Paweł Szamburski
Tomasz Pokrzywiński
Michał Górczyński

klarinet
cello
contrabasklarinet

Holland Baroque

Orgel, harp, accordeon
Tineke Steenbrink

Viool

Judith Steenbrink
Katarina Aleksić
Filip Rekieć
Chloe Prendergast
Andrej Kapor
Emma Williams
Anna Jane Lester
Joseph Tan
Kirsti Apajalahti

Programmatoelichting

Minne

Door Judith Steenbrink (artistiek team Holland Baroque)

Het werk van Hadewijch als uitgangspunt voor een ontmoeting tussen Holland Baroque en Bastarda Trio. Hoe klinkt de leer van een Brabantse middeleeuwse mystica? Haar woorden lieten we op ons inwerken en al lezend begonnen we ons voor te stellen hoe 'minne, 'orewoet' muziek kon worden. Dit is geen middeleeuws programma! Holland Baroque en Bastarda Trio lieten zich inspireren door Hadewijch om vervolgens de vrijheid op te zoeken voor hun eigen muziek. Met speelsheid, fantasie en lichtheid, maar ook eerbied en vol interesse gingen we aan de slag. Handvaten naast het oeuvre van Hadewijch zelf waren het werk van voorgangerster en zielsverwant Hildegard von Bingen, gregoriaanse gezangen en renaissance repertoire met overeenkomstige thematiek. Dat Hadewijch lang vóór ons thuis, de barok, en de geïmproviseerde muziek van Bastarda Trio leefde, was geen belemmering. Hadewijch als mysterieuze geestelijk leidster en de religieuze vrouwenbeweging in de 13de eeuw als geheel zijn de aanleiding van 'Orewoet'. Een startpunt van het tot klinken brengen van de wonderlijke wereld van 'orewoet', 'minnen' en 'beminnen'.

Hadewijch

Over Hadewijch, Brabantse mystica, dichteres en prozaschrijfster is nauwelijks iets bekend. Het enige waarover we beschikken zijn haar werken, en die geven over het leven van de auteur weinig prijs. Hadewijch schreef haar oeuvre in een Zuid-Brabantse variant van het Middelnederlands. De visioenen, gedichten, liederen en brieven kwamen tot stand in de tweede helft van de 13de of de eerste helft van de 14de eeuw. Waarschijnlijk was zij afkomstig uit een gegoede familie en leefde als begin in het Hertogdom Brabant. We kennen Hadewijch als de eerste vrouwelijke dichter en mystieke schrijfster in de geschiedenis van de Nederlandstalige literatuur. Met haar poëtische talent en haar scherpe religieuze gevoeligheid moet zij een uitzonderlijke vrouw geweest zijn. Hadewijch is een gepassioneerd en compromisloos dichteres, haar poëzie is complex, gevoelig en ingenieus. In haar poëtische minneliederen bezingt ze liefde en wanhoop, ellendige verlatenheid en het verlangen naar vereniging.

Ic groete dat ic minne
Met miere herten bloet.
Mi dorren mine sinne
Inder minnen oerwoet.

Ic doge, ic poghe omt hoghe,
Ic soghe met minnen bloede;
Ic groete dat soete, dat moete
Boeten mine orewoede.

Ic beve, ic cleve, ic gheve,
Ic leve op hoghen waen,
Dat mine pine die fine
In de sine sal al ontfaen.

Ay, lief, hebbic lief een lief,
Sidi lief mijn lief,
Die lief gavet omme lief,
Daer lief lief mede verhief.

Ay, minne, ware ic minne
Ende met minnen minne u minne!
Ay, minne, om minne ghevet dat minne
Die minne al minne volkinne.

Orewoet

Orewoet is een vergeten woord en een verdwenen begrip. Voor Hadewijch is het een sleutelwoord om de begeerte, het verlangen naar de minne, uit te drukken.

Orewoet wordt omschreven als 'gloed', 'hitte', 'vurigheid' en vooral als 'geestelijke gloed, extase'. Misschien komt het van ore-woet, een waanzinnige gedrevenheid die bij een dier wordt waargenomen als het door een of ander insect wordt gestoken. 'Woet' wijst op een 'sterke ongedurigheid en vurige onrust' en 'brandende begeerte'. 'Verwoedelijk' staat voor 'buiten zichzelf' en 'heftig begerend'.

Kenners over Orewoet

De Hadewijch-kenner Jozef van Mierlo (1878 – 1958) heeft nauwkeurig onderzocht hoe Hadewijch dit sleutelwoord gebruikt. Volgens hem heeft 'orewoet' alles te maken met een stevig, hartstochtelijk liefdesverlangen. Het is niet zozeer de extase, maar een 'weevolle drang naar de minne'. De begeerte vloeit voort uit de 'minne'. Hij spreekt ook wel van een 'hartstochtelijke liefdesbrand'. De 'minne' heeft zich doen voelen en is verdwenen en dan blijft alleen de honger over: een hevig verlangen om de hoogste Liefde te verkrijgen.

Marie Helene van der Zeyde hanteert in haar proefschrift over Hadewijch (1934) een veel ruimer en opener begrip van het verlangen bij Hadewijch. Zij wil de betekenis van Hadewijch niet persé christelijk inkleuren. Centraal is voor haar niet de 'minne' tot God, niet het verlangen naar Gods Liefde, maar het grote verlangen an sich. Het verlangen van grote zielen om uit te breken uit de begrenzingen van het kleine ik, om op te gaan in het meer dan ik: de eeuwige honger, die honger is naar het Eeuwige. Voor haar blijft het verlangen onvervulbaar. Het verlangen is dus ook niet een eerste fase, dat overwonnen moet worden. Verlangen is existentieel, eigen aan de mens.

Minne

In Hadewijchs teksten komt het woord 'minne' alsmaar voor. Ontelbare keren. Zo vaak zelfs, dat ik op een gegeven moment het aantal wel wilde weten, om vervolgens een beetje te gaan tellen. Daar kwam ik snel van terug. Want precieze aantallen, daarom gaat het bij Hadewijch niet. Er waren momenten waarin ik de betekenis van het woord 'minne' kon bevatten, om vervolgens het spoor weer volledig bijster te zijn. En dat begon ik er mooi aan te vinden! Zoveel vormen, zoveel diepte! Hoe rijk beschrijft zij vele vormen van liefde. Dat inspireert ons om op vele manieren 'minne' muzikaal te vertalen.

Proces

Tineke Steenbrink en ik zijn naar Warschau gegaan om Paweł Szamburski (klarinet) en Michał Górczyński (contrabasklarinet) te ontmoeten. Tomasz Pokrzywiński (cello) kennen we als vaste cellist natuurlijk al jaren. We dronken koffie op een vlonder voor een houten huisje: het vaste repetitielokaal van Bastarda Trio. Er ontstond een kort gesprek over het weer, de vlucht en de kersen aan de boom in de tuin waarin de muziekstudio stond. Tineke en ik vertelden vervolgens wat we de afgelopen weken in Hadewijchs teksten gelezen hadden en hoe ons dat tot een klankvoorstelling heeft geïnspireerd. Na deze korte kennismaking van nauwelijks tien minuten begonnen we te spelen. Er is geen muziek van Hadewijch bewaard gebleven. Als het al ooit genoteerd is. Er zijn wel liedteksten bekend. Haar teksten, ideeën en klank van woorden zijn onze inspiratie voor dit programma. We improviseerden naar aanleiding van meegenomen materiaal. Flarden van lijnen werden een begin van nieuwe stukken. Partituren werden losgelaten. We borduurden voort op wat ons gezamenlijk beviel en diepten uit wat ons aansprak. We begonnen ons steeds meer voor te stellen wat rol van Holland Baroque's violisten in 'Minne' zou worden; zij waren nog niet meegekomen bij de eerste ontmoeting. Een chorus, een engelenkoor, een becommentariërende groep, dialogos zoals in Griekse tragedies, een versterkende schoonheid. Zo ontstond 'Minne; nieuwe interpretaties van eeuwenoude klanken.' Bedankt, Hadewijch, voor de wonderlijke teksten die Holland Baroque en Bastarda Trio samenbrengen.

Biografie Bastarda Trio

Opgericht door klarinettist, improvisator en componist Paweł Szamburski in samenwerking met twee andere onconventionele muzikanten: Tomasz Pokrzywiński (cello) en Michał Górczyński (contrabasklarinet). Deze ongebruikelijke combinatie van instrumenten zorgt voor een uniek, volledig nieuw timbre, dat het kenmerk van Bastarda's stijl is geworden. De verbindende factor tussen Holland Baroque en Bastarda Trio is cellist Tomasz Pokrzywiński. Hij is de drijvende kracht achter het Bastarda Trio en als speler binnen Holland Baroque al jaren van onschatbare waarde. Nieuwsgierigheid en wederzijdse interesse zijn de aanjagers van een nieuw programma dat nieuw licht laat schijnen op oude muziek.

Bastarda Trio wordt geprezen voor het creëren van een eigen muzikale taal die het instrument is geworden voor het herinterpreteren van oude muziek. Korallen, motetten en litanieën zijn slechts uitgangspunten voor improvisatie en nieuwe composities; de 'alla bastarda' methode vindt zijn weg in een nieuwe context. Zo veranderen muzikale tradities uit het verleden in een moderne, originele en persoonlijke artistieke stem.

Paweł Szamburski, Tomasz Pokrzywiński en Michał Górczyński – afkomstig uit verschillende muzikale achtergronden – zijn geïnteresseerd in het demonstreren hoe oude muziek vandaag de dag kan klinken, gefilterd door hun persoonlijke en hedendaagse muzikale ervaringen. De leden van de groep delen hun kennis met publiek van over de hele wereld en ook met wetenschappers; deelnemen aan projectbijeenkomsten en debatten, evenals het spelen van live geïmproviseerde muziek geïnspireerd door het lopende onderzoek van de oude muziekperiode. Deze creatieve en moedige benadering van oude muziek is niet onopgemerkt gebleven. Na het uitbrengen van hun eerste album werd Bastarda uitgenodigd om officieel partner te worden van het internationale onderzoeksproject HERA, uitgevoerd door vooraanstaande Europese musicologen. Dankzij die samenwerking nam het ensemble deel aan tal van conferenties, projectbijeenkomsten en debatten, en trad het ook op met veel lovende kritieken voor een wetenschappelijk oudemuziek-publiek. Deze concerten zijn beschreven als jazz-achtige ervaringen, die een opwindende frisheid en onvoorspelbaarheid brengen in het middeleeuwse en renaissance-repertoire.

Biografie Holland Baroque

Holland Baroque is een eigenzinnig barokorkest dat zijn instrumenten durft te laten zingen, dansen, huilen en lachen. Dit alles vanuit traditie, vernieuwing, verrassing en een vleugje entertainment. Holland Baroque werkt sinds zijn oprichting in 2006 samen met vele solisten, componisten, koren en theatermakers.

Ontmoetingen met solisten monden regelmatig uit in warme vriendschappen en ontsluiten nieuwe klankwerelden. De soepele vermenging van de fluweelzachte toon van Eric Vloeimans met de cornetto liet horen dat barok een geluid van nu is. Samen met deze trompetfluisteraar ontving Holland Baroque dan ook een Edison voor het album Carrousel.

De tournees met pianovirtuoos Leszek Możdżer lieten zien dat ook in een barokorkest een partituur voortdurend kan veranderen wanneer de componist zich al improviserend tussen de musici bevindt. Cellist Giovanni Sollima componeerde een aantal stukken voor Holland Baroque. Napolitaanser had hij niet kunnen schrijven: wederom een eerbetoon aan vroeger en tegelijkertijd zo fris als een hoentje. Holland Baroque en Reinbert de Leeuw werden boezemvrienden tijdens hun zoektocht naar zijn waarheid achter Bachs Matthäus Passion. De documentaire die Cherry Duyns daarvan maakte, draaide maandenlang in de bioscopen. Bach in de cinema: een unicum.

Oprichters Tineke en Judith Steenbrink zijn als artistiek team het kloppend hart van het ensemble. Deze baroktweeling bewaakt de klank van het ensemble, maakt eigenzinnige programma's en herschrijft repertoire naar de hand van Holland Baroque. Na jaren van muzikale ontmoetingen is het ons glashelder: barok is op vele plekken te vinden. Barok is nu. Lars Ulrik Mortensen, Hidemi Suzuki, Amandine Beyer, Nederlands Kamerkoor, Cappella Amsterdam, Radialsystem, Orkater, Marco Ambrosini, Dorothee Miels, Aisslinn Nosky, Toshio Hosokawa, Nico Muhly en vele anderen deelden eerder het podium met Holland Baroque.

HOLLAND BAROQUE

Nagenieten?

Winkel

Na afloop van het concert worden er cd's verkocht. In deze winkel vindt u **ons album Minne met de opname van dit programma.**

Koop hier ook het nieuwe album Bachs Königin of een van onze andere albums - of bestel online via www.hollandbaroque.com/winkel

Vriend worden van Holland Baroque?

Dat kan al vanaf 50 euro per jaar. We kunnen uw steun goed gebruiken. Door vriend of donateur te worden, ondersteunt u niet alleen in financiële zin alle prachtige, gedurfde, innovatieve en educatieve projecten, maar u steunt ons óók in persoonlijk opzicht. Het draagvlak dat u samen met anderen vormt is belangrijk voor ons bestaansrecht. Wij hebben een ANBI-status, hetgeen u fiscaal voordeel kan opleveren.
www.hollandbaroque.com

Nieuwsbrief

Wilt u op de hoogte blijven, schrijf u dan na afloop in voor onze maandelijksse nieuwsbrief.

Dit concert wordt mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en mede mogelijk gemaakt door de vrienden van Holland Baroque